

ANALÝZA NÁVRHU NOVÉHO ROZPOČTOVÉHO URČENÍ DANÍ

Marek Špelda
SOŠ Červený Kostelec

***Abstract:** This article describes and compare the new and previous legal act in development of the Budget's taxation in the Czech Republic. It polemizes about new modifications, their contributions and impacts for community and regions.*

***Key words:** border of grading by size community, budget taxation, community, funding of regional educational system, regions, tax yield*

1 Nedostatky současného rozpočtového určení daní

Diskuze o nedostacích současného rozpočtového určení daní (dále jen RUD) se vedla ještě před tím, než zákon č. 1/2005 Sb., který novelizoval zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní nabyt dne 1. 1. 2005 účinnosti. Bylo a stále je mu, zj. ze stran obcí, vytýkáno [1]:

- § **skokové hranice velikostních kategorií** obcí a s tím související dramatické rozdíly příjmů obcí s počtem obyvatelstva na hranicích kategorií (obce s méně než 100.000 obyvateli nyní dostávají na občana až 6,5 násobně méně peněz než např. Praha),
- § **nezahrnutí spotřebních daní do objemu sdílených daní** (z důvodu sblížení tempa růstu daňových příjmů rozpočtů obcí a státu, neboť snížení daní z příjmů, které jsou sdíleným příjmem obcí i státu nebylo obcím kompenzováno, zatímco státu zvýšením spotřebních daní kompenzováno bylo),
- § **nízký motivační prvek** obcí k podpoře podnikání (požadují zvýšit podíl obcí na výnosu z daně z příjmu fyzických osob - osob samostatně výdělečně činných),
- § systém přidělování **účelových dotací**, neboť je administrativně náročný a kontroly jejich čerpání jsou kontraproduktivní,
- § **způsob financování nákladů na výkon přenesené státní správy** (velké rozdíly hrazení nákladů obcím s rozšířenou působností a obcím s pověřeným úřadem).

Kritika současného rozpočtového určení daní došla až tak daleko, že skupina senátorů podala v roce 2006 návrh k Ústavnímu soudu na zrušení některých ustanovení tohoto zákona. Navrhovatelé se domáhají zrušení takových ustanovení, která zavádějí koeficient velikostní kategorie obce (tj. § 4 odst. 2 a příloha č. 2). Nelíbí se jim snaha vlády rozdělovat prostředky obcím tak, aby došlo k záměrnému oslabení příjmů nejmenších obcí (tj. do 100 obyvatel). Vláda k tomuto opatření přistoupila z toho důvodu, aby motivovala nejmenší obce ke vzájemnému slučování. Vláda v důvodové zprávě k tomuto zákonu uváděla, že tento systém rozdělování prostředků zvýší daňové příjmy přibližně třem čtvrtinám obcí v ČR a sníží pouze jedné čtvrtině.

Podívejme se tedy nyní, co nám přinese nové rozpočtové určení daní, které schválila vláda dne 3. 10. 2007, pokud bude schváleno parlamentem ČR. Jedná se o dva návrhy novel (jeden se týká obcí a druhý krajů). Předpokládá se, že by mohly být účinné od 1. 1. 2008.

2 Nové RUD a obce

Návrh novely posiluje příjmy malých obcí a dle mého názoru velmi dobře zvoleným způsobem odbourává současný nedostatek skokových přechodů mezi velikostními kategoriemi obcí. Často nastávaly případy, že obce s počtem obyvatel těsně nad určitou

hranicí měly nespravedlivě vyšší příjmy na obyvatele než obce s počtem obyvatel těsně pod touto hranicí. V důsledku této situace často mohlo docházet k uplácení obyvatel ze strany obcí kvůli změně trvalého bydliště. Nově jsou zavedeny pouze 4 velikostní kategorie obcí (doposud 14 kategorií) a vyšším koeficientem se dle návrhu má násobit pouze ta část počtu obyvatel, která přesahuje danou hranici velikostní kategorie. Nově jsou tedy zavedena dvě další kritéria přerozdělování (prostý počet obyvatel a rozloha obce). Každé toto nové kritérium má váhu 3 % (dosavadní kritérium - přepočtený počet obyvatel se snižuje na 94 %) [2].

Výsledkem novely tedy je, že se zvyšuje podíl obcí na celostátním výnosu sdílených daní ze 20,59 % na 21,4 % (což představuje zvýšení obecních rozpočtů oproti současnosti celkem o 4,6 mld. Kč) [2]. Tato skutečnost je ze strany obcí přijímána kladně. Domnívám se, že je dobře, že vláda vyčlenila 4 města (Praha, Brno, Ostrava a Plzeň), která jsou z novely vyjmuta a platí pro ně speciální přepočítávací koeficienty (jejich výnosy zůstávají stejné jako doposud). Na druhou stranu je nutno uvést, že 21 obcí na novém RUD naopak prodělá. Toto číslo je v porovnání s celkovým počtem cca 6.400 obcí v ČR velice nízké. Chci-li být však objektivní nestačí zmínit jen jejich počet, ale také vyčíslit o kolik prodělají. Ze zmíněných 21 obcí se 20 obcím sníží příjmy do 1 % (v porovnání s nynější velikostí jejich příjmů). Olomouc, která je tou 21. obcí se však propade o 12 % (tj. 149,6 mil. Kč) [3]. Byť je (z hlediska počtu obyvatel) tento propad spravedlivý, musíme však na tuto situaci pohlížet komplexně. Toto město zcela jistě již několik let se současnou výší příjmů kalkulovalo při plánování svých investičních akcí a tak by bylo velice škodlivé pro rozvoj města teď takto radikálně jeho příjmy snížit. Považuji tedy za správné, že vláda tomuto městu přislíbila individuální pomoc. Jak bude toto řešení vypadat není doposud známo. Předseda vlády požádal primátora Olomouce, aby vládě předložil návrh tohoto řešení.

Tab. 1: Porovnání navrhovaného a současného modelu RUD

Velikostní kategorie		Průměrné výnosy v tis. Kč na obyvatele		Nový / současný model
od	do	nové	nyní platné	průměr
0	100	9,6	4,8	202,6 %
101	200	8,4	6,2	137,3 %
201	300	8,0	6,5	124,0 %
301	1 500	7,6	6,7	113,3 %
1 501	5 000	7,3	6,8	106,5 %
5 001	10 000	7,6	7,0	107,1 %
10 001	20 000	8,3	8,0	102,4 %
20 001	30 000	8,5	8,1	104,8 %
30 001	40 000	9,0	8,5	104,9 %
40 001	50 000	9,5	9,3	101,6 %
50 001	100 000	10,1	9,7	103,3 %
100 001	150 000	10,4	11,9	87,5 %

Pramen: Jakub Haas [3] - upraveno.

3 Nové RUD a kraje

Druhý návrh novely RUD se týká krajů a přináší **navýšení procenta, kterým se kraje** podílejí na objemu sdílených daní z 8,92 % na 14,3 % (tj. navýšení o 30 mld. Kč) [2]. Tento návrh vzešel ze snahy posílit příjmovou stránku krajů v souvislosti s přechodem, zj. středního školství z Ministerstva mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) na kraje. Tento přesun proběhl k 1. červenci 2001, ale prostředky na platy a ostatní neinvestiční výdaje zmíněných škol jsou stále hrazeny z kapitoly MŠMT¹. Tato novela je logickým vyústěním změn, které nastaly v souvislosti s reformou veřejné správy a vytvořením vyšších územněsprávních celků. V souvislosti s touto novelou odbory protestují, že by mohlo dojít ke snížení platů učitelů a k rozdílvům v jejich výši mezi jednotlivými kraji [3]. Řešení tohoto problému vidím v legislativní úpravě, která by krajům prikazovala, že minimálně tuto část prostředků musí na daný účel vyplatit a ne ji použít na nějaký jiný účel. Na druhou stranu se této situaci moc neobávám, neboť se domnívám, že učitelské odbory jsou natolik silné, že by se jistě ozvaly a takovémuto kraji svou sílu ukázaly.

Domnívám se, že oba návrhy jsou i přes své drobné nedokonalosti povedené a věřím, že mají šanci najít kladnou odezvu i u obcí a krajů. O tom svědčí i např. vyjádření Petra Gazdíka, starosty obce Suchá Loz, která podala na stát stížnost kvůli diskriminaci malých obcí k Evropskému soudu pro lidská práva ve Štrasburku. Zmíněný starosta považuje tuto novelu za dočasné řešení a za krok správným směrem. Obec dle jeho slov žalobu na stát stáhne.

Použitá literatura:

- [1] Financování měst a obcí. In Obec a finance [online], 5/2005. [1]
Dostupné na: <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6202319>.
- [2] HAAS, J. Rozpočtové určení daní (RUD) 2007, 2007. [3]
Dostupné na: <http://www.kdu.cz/default.asp?page=510&idr=10368&IDCI=21272>
- [3] Tisková zpráva k jednání vlády ČR 3. 10. 2007. Tiskový odbor Úřadu vlády ČR, 2007. [2]
Dostupné na: <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=25669>.

Kontaktní adresa:

Ing. Marek Špelda
SOŠ Červený Kostelec
17. listopadu
549 41 Červený Kostelec
Email: marekspelda@email.cz
tel. č.: 604 996 135

¹ Návrh zákona, který zahrnoval zvýšení výnosu ze sdílených daní pro kraje ve výši 14,13%, už předkládala Špidlova vláda v roce 2005. Tehdy však nebyl schválen.